

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА,  
КАФЕДРА РЕГІОНАЛІСТИКИ І ТУРИЗМУ  
АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ  
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНИХ РАД  
ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ М. І. ДОЛШНЬОГО НАН УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ В. К. МАМУТОВА НАН УКРАЇНИ  
НАУКОВА ГРУПА АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПОЛІТИКИ  
ШВЕЙЦАРСЬКОГО ФЕДЕРАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (м. Цюрих, Швейцарія)  
ЦЕНТР ДЕМОГРАФІЧНИХ, УРБАНІСТИЧНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ  
УНІВЕРСИТЕТУ м. МЕХІКО (Мексика)

# ЕКОНОМІКА ВІДНОВЛЕННЯ МІСТ

## Збірник матеріалів Міжнародного урбаністичного форуму



м. Київ  
22–23 березня 2023 р.

УДК 338.246.8:711.4](06)

E45

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету маркетингу  
Київського національного економічного університету  
імені Вадима Гетьмана,  
Протокол № 9 від 21 квітня 2023 року*

**E45** Економіка відновлення міст: Зб. матеріалів Міжнародного урбаністичного форуму, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, 22–23 березня 2023 року. К.: КНЕУ, 2023. 410 с.  
ISBN 978-966-926-441-1

Визначено виклики та проблеми повоєнного розвитку міст України; наголошено на необхідності формування з міст України центрів відповідності членству в ЄС; проаналізовано світовий досвід відновлення зруйнованих міст та сформовано способи його упровадження в Україні; запропоновано інноваційні інструменти відновлення міст (смарт-підходи, діджиталізація, кібербезпека); створено засади стратегії розвитку міст; розроблено заходи з повернення біженців та ВПО у містя їхнього попереднього постійного проживання; висвітлено здобутки реформи місцевого самоврядування у розвитку міст; наголошено на необхідності діяльності молодіжних урбаністичних рухів; запропоновано інструменти розбудови безпечного міського довкілля та відбудови енергетичної інфраструктури міст; опрацьовано заходи з фінансування відновлення міст; сформовано критерії та шляхи інтеграції економічної науки, освіти і публічного управління містом і способи професіоналізації стратегічного управління відновленням міст України.

Для науковців і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти ЗВО, державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, усіх зацікавлених у тематиці форуму.

УДК 338.246.8:711.4](06)

*Матеріали друкуються в авторській редакції.*

*Відповідальність за науковий рівень публікацій,  
обґрунтованість висновків, достовірність результатів,  
наявність плагіату несуть автори*

ISBN 978-966-926-441-1

© КНЕУ, 2023

# ЗМІСТ

## Панельна дискусія 1 Виклики та пріоритети відновлення міст України

<b>Аведян Л. Й., Лукашев С. В.</b> Реалізація здобутків реформи децентралізації в Україні: проблеми здійснення в умовах суспільної кризи . . . . .	9
<b>Бабець І. Г.</b> Досвід міжнародного співробітництва у повоєнній відбудові пост-югославських міст . . . . .	12
<b>Бараник З. П., Аблова О. К.</b> Сталий розвиток регіону як домінуюча модель управління . . . . .	15
<b>Безпалько Т., Коляда Т. А.</b> Українська економіка під час війни: пошук балансу для відновлення . . .	19
<b>Буряченко А. Є., Стрельнік А. Д.</b> Здобутки та труднощі в реалізації реформи місцевого самоврядування . . . . .	21
<b>Василакий О., Коляда Т. А.</b> Пріоритети державної підтримки бізнесу в умовах війни як драйвери відновлення економіки України . . . . .	25
<b>Васильців Т. Г., Левицька О. О.</b> Чинники трансформації та напрями відбудови регіональних ринків праці України . . . . .	27
<b>Васильців Т. Г., Мульська О. П.</b> Потенціал внутрішньо переміщених осіб — тригер економічного відновлення регіонів . . . . .	30
<b>Войціцька К. М.</b> Сучасні проблеми економічного розвитку урбанізованих територій . . . . .	33
<b>Gavkalova N., Shumskaya A.</b> Directions for the development of public management system for the implementation of effective state and local policy in Ukraine on the basis of digitalization . . . . .	36
<b>Глушко А. Д., Таранець Б. В.</b> Інституційне забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання: досвід ЄС для України . . . . .	39
<b>Грех А. С.</b> Виклики та можливості для закладів вищої освіти України в умовах післявоєнного стану . . . . .	43
<b>Гречана С. І.</b> Варіативність та виклики повоєнного відновлення міст . . . . .	45
<b>Громоздова Л. В., Базарна О. В.</b> Методологія досліджень публічного управління та адміністрування регіональним розвитком території : системний підхід . . . . .	48
<b>Джигора О. М., Супрунова І. В.</b> Виклики місцевого економічного розвитку в умовах війни та післявоєнного відновлення. . . . .	51
<b>Dymchenko O., Smachylo V., Rudachenko O.</b> Transformation of life support enterprises as a component of the city's ecosystem . . . . .	55
<b>Дорошенко В.</b> Світовий досвід післявоєнного відновлення: перспективи для України. . . . .	57
<b>Дунаєв І. В.</b> Мілітаризована розподілена економіка України та Харківщини: долаючи біль, намагаючись вижити на нові десятиліття . . . . .	60
<b>Євдокимов В. О., Конотопцев О. С.</b> Сучасний стан використання технологій партисипативної демократії в територіальних громадах східних регіонів України. . . . .	63
<b>Єрьомка Д. В., Табацький М. Г.</b> Реалізація соціального механізму взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах децентралізації . . . . .	67
<b>Жаліло Я. А.</b> Відновлення міст у вимірах консолідованості суспільного простору. . . . .	70
<b>Жилінська Л. О.</b> Світовий досвід післявоєнного відновлення міст на засадах відкритості . . . . .	73
<b>Zablodska D. V.</b> Openness and competitiveness of ukrainian cities: pre-war and wartime periods . . . . .	77
<b>Заблодська І. В., Рогозян Ю. С.</b> Планування повоєнного відновлення та реінтеграції окремих районів донецької і луганської областей у простір України. . . . .	80
<b>Залєвська-Шишак А. Д., Шишак А. О.</b> Практики відкритих інновацій публічного сектору для повоєнного відновлення України. . . . .	83
<b>Захаров Д. М.</b> Безпекові виклики урбанізованих територій в Україні . . . . .	87

<b>Дирда А. М., Вергелюк Ю. Ю.</b> Проблематика банківського іпотечного кредитування в умовах війни . . . . .	271
<b>Євтушенко Н. О., Бойко Х. Р., Гошко А. В.</b> Зовнішня реклама України під час воєнного стану	274
<b>Жук П. В., Башинська Ю.І.</b> Нові виклики та можливості для відновлюваної енергетики в туристично-рекреаційних центрах України . . . . .	276
<b>Ільченко В. М.</b> Фінансова підтримка соціальних підприємств в Україні . . . . .	278
<b>Касперович Ю. В.</b> Податкові надходження як індикатор економічного відновлення звільнених територій України. . . . .	282
<b>Коблик І. І.</b> Боргова політика як фактор економічного зростання територіальних громад в Україні . . . . .	285
<b>Ковальчук Н. П., Вергелюк Ю. Ю.</b> Роль іпотечного кредитування у відновленні національної економіки в післявоєнний період. . . . .	288
<b>Кокша Д., Красножон С. В.</b> Розвиток туристичної інфраструктури міста. . . . .	290
<b>Коляда Т. А.</b> Інвестиційні інструменти післявоєнного відновлення територіальних громад України. . . . .	292
<b>Комеліна О. В.</b> Сучасне місто як інноваційна екосистема: сталий розвиток, відповідальні інновації, адаптація до викликів середовища. . . . .	295
<b>Королюк Т. О.</b> Цифрові інструменти забезпечення ефективності управління місцевими фінансами . . . . .	298
<b>Ксендзук В. В.</b> Вплив війни на експорт підприємств урбанізованих територій України . . . . .	300
<b>Кубатко О. В.</b> Розвиток енергетичної системи на засадах smart grid: економічні наслідки та переваги кліматичної нейтральності . . . . .	302
<b>Кудь О. О.</b> Відновлення економіки постраждалих міст завдяки використанню токенизованих активів: історичний шанс і реальні напрацювання українських вчених і практиків . . . . .	305
<b>Кучер С. В., Оболенський О. Ю.</b> Світовий досвід відновлення транспортної інфраструктури міст після війни. . . . .	309
<b>Кучугура В. О.</b> Аналіз принципів і методів підвищення опору бетону до фізичного та/або механічного впливу для післявоєнного відновлення постраждалих міст України . . . . .	311
<b>Кушніренко О. М.</b> Розвиток індустріальних парків як стратегічний напрям повоєнного відновлення міст України. . . . .	315
<b>Лісовська В. П., Буксіна І. В.</b> Ціноутворення на ринку продовольчих товарів як соціальна складова урбаністичної політики . . . . .	318
<b>Lisovska L. S., Sydorovych Y.M.</b> Determining the dynamics of the central bank of russia's reserves as a source for the recovery of the ukrainian economy. . . . .	321
<b>Марченко А. В., Шевченко О. В.</b> Відбудова енергетичної інфраструктури України на засадах кліматичної нейтральності . . . . .	324
<b>Мединська Н., Маївка М.</b> Впровадження європейських стандартів у сфері екології та енергетики в Україні. . . . .	327
<b>Мельник М. І., Лещух І. В.</b> Концептуальні підходи диверсифікованого розвитку міст України в контексті модернізації структури їх економіки. . . . .	330
<b>Мирошніченко А. В.</b> Нестабільність механізму надання компенсації за знищення та пошкодження нерухомого майна як фактор невизначеності у відновленні міст України . . . . .	333
<b>Михайлик К. О., Мединська Н. В.</b> Стратегічний майстер-план: інструмент територіального розвитку населеного пункту . . . . .	336
<b>Михіденко М. О.</b> Вплив «смартизації» на забезпечення сталого розвитку територіальних громад	338
<b>Муніч Н., Коляда Т. А.</b> Податкові інструменти підтримки бізнесу в умовах післявоєнного відновлення України . . . . .	341
<b>Олешко А. А.</b> Розбудова смарт-міст в перспективі післявоєнного відновлення України . . . . .	343
<b>Письменна Я. С.</b> Смарт-економіка у відновленні міст України . . . . .	346

<b>Пишний М.</b> Роль приватного бізнесу у відбудові енергетичної галузі . . . . .	348
<b>Постернак І. М., Постернак С. О., Постернак О. С.</b> Безпечне міське довкілля: рішення про включення до списку ЮНЕСКО допоможе захистити Одесу. . . . .	350
<b>Продан В. Ю., Вергелюк Ю. Ю.</b> Державна підтримка іпотечного кредитування в умовах військового стану . . . . .	353
<b>Рудакевич І. Р.</b> Міський електротранспорт України: втрати і відновлення . . . . .	355
<b>Самойленко А.О.</b> Можливості відновлення міст України на засадах інноваційних технологій . . . . .	358
<b>Сидоренко Л.</b> Інтеграція економічної науки, освіти та публічного управління як ключовий інструмент ефективного управління містом. . . . .	361
<b>Синиця В. А.</b> Креативні індустрії, як основа розвитку сучасного світу . . . . .	364
<b>Синюра-Ростун Н. Р.</b> Енергетична сфера України в час війни: виклики та можливості для відновлення . . . . .	366
<b>Skorobogatova N.</b> Restoration of ukrainian cities based on the concept of smart city in the conditions of circular economy and industry 4.0. . . . .	369
<b>Маляревський В. М., Смірнова О. Ю.</b> Механізм публічного управління аграрним сектором в умовах забезпечення продовольчої безпеки . . . . .	372
<b>Спанчак К., Крупеня С. В.</b> Клубна система спорту як один із напрямів розвитку фізичної культури і спорту в Україні . . . . .	375
<b>Ткач С. М.</b> Досвід повоєнної трансформації Відня: від руїн до найкомфортнішого міста у світі . . . . .	379
<b>Тютюнник Г. О.</b> Рекреаційний напрям аквакультури як інструмент повоєнного відновлення України для вступу до ЄС . . . . .	382
<b>Устінова І. І.</b> Економіка відновлення міст України в екологічній площині сталого розвитку. . . . .	385
<b>Філіпенко Т. В.</b> Е-врядування в «розумному місті». . . . .	389
<b>Ципліцька О. О.</b> Розвиток стартап-екосистем як стратегічний сценарій повоєнного відродження старопромислових регіонів України . . . . .	392
<b>Чалюк Ю. О.</b> Розумні міста у контексті сталого розвитку . . . . .	395
<b>Chortok Yu., Chortok M.</b> ICT for creating smart transport and logistics environment in the city. . . . .	397
<b>Шацька З. Я.</b> Післявоєнне відновлення міст в контексті формування регіональної агропромислової агломерації . . . . .	401
<b>Шевчук О. А., Шевчук О. В.</b> Стан та перспективи відбудови житлово-комунальної інфраструктури України. . . . .	404
<b>Шумаков І. В., Фурсов Ю. В.</b> Прогнозування параметрів організаційно-технологічних рішень будівництва на техногенних міських територіях. . . . .	407

Для забезпечення стабільних податкових надходжень доцільно буде запровадження податкових пільг для людей які хочуть розпочати займатися підприємницькою діяльністю, адже малий і середній бізнес є важливою складовою економіки громади, яка забезпечує створення нових робочих місць, збільшення надходжень до бюджетів, що дозволяє вирішувати ряд важливих соціально-економічних проблем, стимулює розвиток конкурентоспроможності та інновацій.

### **Література**

1. Про правовий режим воєнного стану : закон України від 12.05.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період воєнного стану» від 15 березня 2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

oleshko.aa@knutd.edu.ua

**Олешко А. А.**

доктор економічних наук, професор

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

## **РОЗБУДОВА СМАРТ-МІСТ В ПЕРСПЕКТИВІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ**

**Анотація.** Досліджено ключові аспекти впровадження смарт-міст в Україні. Запропоновано напрями розбудови смарт-міст у контексті післявоєнного відновлення України.

**Ключові слова:** смарт-місто, смарт-економіка, цифровізація, цифрове суспільство, післявоєнне відновлення, Україна.

Актуальність дослідження. Сьогодні Україна несе найбільші економічні, екологічні, фінансові, соціальні, а, головне — людські, неповоротні втрати у війні проти російської агресії. Відбувається руйнація міст, соціальної, виробничої, енергетичної та транспортної інфраструктури. В подальшому, перспективне відновлення та нове будівництво в повоєнний період передбачає взаємоузгодженість поточних робіт з відновлення зруйнованих господарських систем і довгострокових пріоритетів інноваційного розвитку України на основі смарт-концепції [1, с. 5; 3].

Постановка завдання. Нове будівництво та розбудова зруйнованих населених пунктів мають ґрунтуватись на передових досягненнях світової науки та практики, ефективної урбаністичної політики та політики розбудови смарт-міст. Зазначене передбачає необхідність розробки і впровадження моделі смарт-міст з комплементарним урахуванням передових зарубіжних практик і геополітичних, соціально-економічних, екологічних, інтелектуальних особливостей України.

Виклад результатів дослідження. У загальному розумінні смарт-місто (Smart City) — це ефективна інтеграція фізичних, цифрових і людських систем у штучному середовищі заради сталого, благополучного і всебічного майбутнього для громадян. Основою концепції смарт-міста є використання інформаційних технологій для ефективнішого функціонування інфраструктури та відповідності потребам жителів [2, с. 86].

Ключовими факторами успіху у становленні концепції «Smart cities» є:

- 1) розгортання інфраструктури мережевих комунікацій;
- 2) ефективна освіта та навчання працівників щодо використання інфраструктури ІКТ;
- 3) політика та програми підтримки «цифрової демократії» шляхом подолання «цифрового розриву» між різними групами суспільства та досягнення «цифрової інклюзії»;
- 4) створення середовища, сприятливого для інновацій і приваблення креативних людей і бізнесів;
- 5) маркетинг «розумних» громад як вигідних місць для життя, роботи та ведення бізнесу, що дозволяє залучати талановитих працівників та інвестиції [7].

Реалізація концепції смарт-міста нерозривно пов'язана з теоретичними і практичними положеннями смарт-економіки (Smart Economy), що передбачає досягнення цілей SMART: S — Specific (конкретність/специфічність), M — Measurable (вимірюваність), A — Achievable (досяжність), R — Relevant (релевантність/доречність), T — Time-bound (обмеженість у часі). Основними цілями smart-економіки є: забезпечення високих темпів економічного зростання; досягнення високої продуктивності праці; збільшення участі інтелектуальних працівників та вироблення інновацій у виробництві; формування інноваційної екосистеми; цифровізація та інновації виробництва; створення продуктивного бізнес-середовища; формування «зеленої» економіки; забезпечення соціальної стабільності тощо [5].

Основними складовими сучасного smart-міста є розумні: управління, інфраструктура, транспортне сполучення, освіта, водовідведення та водоочистка, містопланування, містобудування, енергетика, охорона здоров'я, безпека (рис. 1).

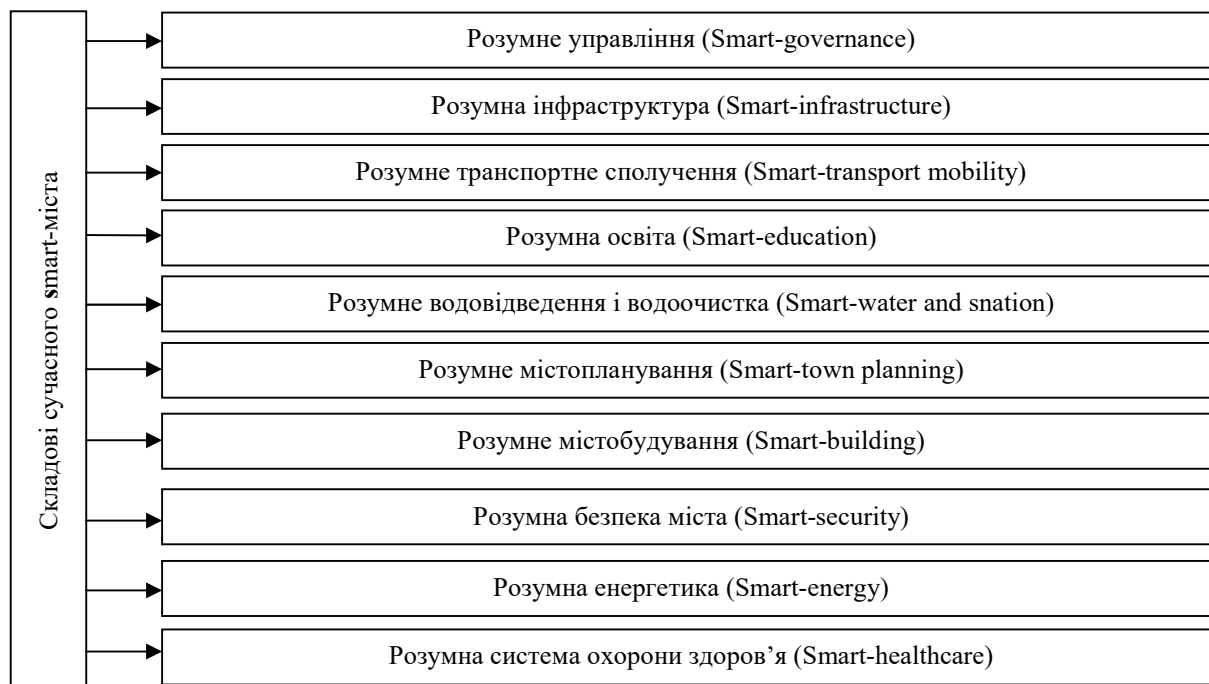


Рис. 1. Основні складові сучасного smart-міста

Джерело: [1, с. 109].

Як можливий варіант розбудови smart-міст є запропонований архітекторами США в м. Ірпінь, відповідно до якого місто стане «лабораторією для перебудови» [4].

Ірпінь є одним із перших зруйнованих і звільнених українських міст, відновлення якого може стати взірцевим для інших малих міст України [6].

Таким чином, основними пріоритетами розбудови smart-міст є:

- розумне місцеве самоврядування — управління для створення спільного, прозорого та стійкого середовища для громадян та влади міста, заснованого на електронній комунікації;
- розумна транспортна інфраструктура — будівництво якісних доріг, мостів, транспортних розв'язок світлофорів з нормальною пропускнуою спроможністю та на основі сучасних смарт-технологій;
- розумна smart-освіта — поєднання освітнього процесу з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, що забезпечить постійний доступ до знань та безперервність освітнього процесу, проведення інтерактивних занять на різних інтернет-платформах або у модульному середовищі освітнього процесу;
- розумне водовідведення і водоочистка — виявлення витоків, збереження та моніторинг якості води; впровадження технологій smart системи водопостачання та водоочистки; раціональне використання та збереження води та енергії в smart-місті; підвищення рівня обслуговування мешканців smart-міста;
- розумне містопланування — будівництво мікрорайонів, житлових комплексів, забезпечених парками, соціальною, культурною, спортивною, побутовою інфраструктурою, транспортною розв'язкою, паркувальними місцями тощо на цифровій основі;
- розумне містобудування — насамперед, будівництво розумних будинків;
- розумна енергетика — енергоощадність виробництва, інфраструктури міста, зменшення рівня використання енергоресурсів жителями міста;
- розумна система охорони здоров'я — основу становлять біотехнології та інформаційні технології;
- розумна безпека — забезпечення охорони порядку та безпеки життя громадян в smart-місті.

**Висновки.** Відновлення економіки України після завершення війни на новому вищому інноваційному рівні передбачає впровадження smart-концепції, основними складовими якої є розвиток smart-економіки, забезпечення ефективної smart-спеціалізації регіонів, розбудова smart-міст та надання якісної smart-освіти.

У межах урбаністичної політики та концепції smart-сіті, у післявоєнній відбудові є реальний шанс покращити містопланування, соціальну, житлово-комунальну та транспортну інфраструктуру, реалізувати девіз «місто — для щасливого життя».

### **Література**

1. Інтелектуалізація соціально-економічного розвитку України в перспективі післявоєнного відновлення: монографія. За наук. ред. О. В. Ольшанської, А. А. Олешко, З. Я. Шацької. К.: КНУТД, 2022. 340 с. DOI 10.30857/978.617.7763.05.4 URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20381>.
2. Олешко А. А., Павлюк К. М. Цифрова трансформація сфери управління комунальним майном міста. Держава та регіони. Серія «Публічне управління та адміністрування». 2022. № 3. С. 84—88.
3. Олешко А. А., Шацька З. Я., Ровнягін О. В. Smart-спеціалізація України в перспективі післявоєнного відновлення економіки. Ефективна економіка. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10286>. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.9.
4. Architects Plan a City for the Future in Ukraine, While Bombs Still Fall. Irpin was one of the first Ukrainian cities to be destroyed and liberated. Now it's becoming a laboratory for rebuilding. The New York Times Magazine Nov., 13, 2022. <https://www.nytimes.com/2022/11/07/magazine/ukraine-rebuild-irpin.html>.
5. Kalenyuk I., Tsymbal L., Uninets I. Intelligent drivers of smart economy in the global ecosystem. Baltic Journal of Economic Studies. 2021. Vol. 7. No. 2. С. 91–100. DOI: 10.30525/2256-0742/2021-7-2-91-100.
6. Khaustova, Y., Oleshko, A., Bebko S. (2022). Destruction-disappearance of small towns in the Kiev region as a result of active hostilities «Urbanistica INFORMAZIONI». Vol. 302. p. 153 — 158. URL: <http://www.urbanisticainformazioni.it/-302-.html>.
7. Stratigea A. The concept of «smart cities». Towards community development. Netcom, 26-3/4, 2012, pp.375-388. URL: <https://www.researchgate.net/publication/261873805>.